DZIENNIK URZĘDOWY
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Białystok, dnia 24 września 2026 r.

Poz. 3699

Podpisany przez:
Krzysztof Stankiewicz
Data: 24.09.2026 13:54:50

ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W BIAŁYMSTOKU

z dnia 23 września 2026 r.

w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Dział”

Na podstawie art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r., poz. 13, 426, 737, 912) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rezerwat przyrody pod nazwą „Wielki Dział”, zwany dalej „rezerwatem”, obejmuje obszar o powierzchni 285,93 ha, położony w województwie podlaskim, w powiecie łomżyńskim, w gminie Łomża.

2. Położenie i przebieg granicy rezerwatu w postaci współrzędnych punktów jej załamania są określone w załączniku nr 1 do zarządzenia.

3. Położenie i przebieg granicy rezerwatu w postaci mapy są określone w załączniku nr 2 do zarządzenia.

§ 2. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie w stanie nienaruszonym największego w dolinie Narwi kompleksu lasów łęgowych naturalnego pochodzenia z licznymi drzewami pomnikowymi.

§ 3. Dla rezerwatu określa się:

1) rodzaj – leśny (L);

2) typ i podtyp rezerwatu ze względu na dominujący przedmiot ochrony:

a) typ – biocenotyczny i fitocenotyczny (PBf),

b) podtyp – biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp);

3) typ i podtyp rezerwatu ze względu na główny typ ekosystemu:

a) typ – leśny i borowy (EL),

b) podtyp – lasów nizinnych (lni).

§ 4. Nadzór nad rezerwatem sprawuje Zastępca Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska - Regionalny Konserwator Przyrody w Białymstoku.

§ 5. Traci moc zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 17 maja 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Dział” (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2016 r. poz. 2260 i 4932, oraz z 2017 r. poz. 293).

§ 6. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku
Adam Juchnik

Załączniki do Zarządzenia Regionalnego
Dyrektora Ochrony Środowiska
w Białymstoku z dnia 23 września 2026 r.
w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Dział”

Załącznik nr 1 do Zarządzenia Regionalnego
Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku
z dnia 23 września 2026 r.
w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Dział”

POŁOŻENIE I PRZEBIEG GRANICY REZERWATU PRZYRODY „WIELKI DZIAŁ”

Numer punktu załamania granicy	Współrzędne punktów załamania granicy (PL-1992)[1)]	
	X	Y
1	585587,67	716921,56
2	585643,11	716808,03
3	585697,78	716845,36
4	585715,57	716821,85
5	585746,66	716766,69
6	585768,85	716727,33
7	585779,02	716709,28
8	585789,20	716691,24
9	585811,71	716651,30
10	585838,30	716571,70
11	585840,68	716563,69
12	585854,26	716518,24
13	585857,18	716508,46
14	585859,87	716499,45
15	585877,60	716440,09
16	585903,98	716355,40
17	585918,41	716309,57
18	586091,96	716373,91
19	586294,07	716454,24
20	586487,02	716530,50
21	586671,82	716602,32
22	586858,99	716681,22
23	586878,70	716683,97

[1)] Układ współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992 jest jednym z układów tworzących państwowy system odniesień przestrzennych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 3 ust. 5 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1151, 1824 oraz z 2025 r. poz. 1019, 1542, 1792).

24	586897,24	716667,00
25	586900,53	716663,95
26	586953,44	716691,14
27	586943,11	716738,84
28	587054,35	716771,61
29	587099,50	716784,90
30	587123,66	716792,02
31	587169,58	716810,31
32	587198,57	716821,86
33	587251,06	716850,14
34	587275,51	716893,73
35	587307,44	716950,65
36	587331,11	716975,04
37	587344,27	716988,60
38	587365,38	717010,36
39	587411,95	717027,05
40	587490,56	717055,22
41	587528,21	717068,71
42	587531,98	717070,06
43	587565,39	717082,03
44	587589,90	717090,85
45	587617,97	717100,87
46	587620,89	717101,57
47	587664,31	717111,80
48	587772,61	717137,70
49	587869,05	717160,67
50	587879,99	717237,38
51	587884,38	717268,13
52	587909,38	717295,85
53	587909,04	717354,61
54	587908,86	717387,04
55	587904,04	717401,25
56	587893,23	717433,15
57	587884,11	717460,05
58	587869,98	717510,30
59	587847,23	717591,20
60	587837,38	717629,70
61	587815,08	717716,89
62	587786,10	717710,83
63	587756,54	717704,64
64	587727,17	717698,50

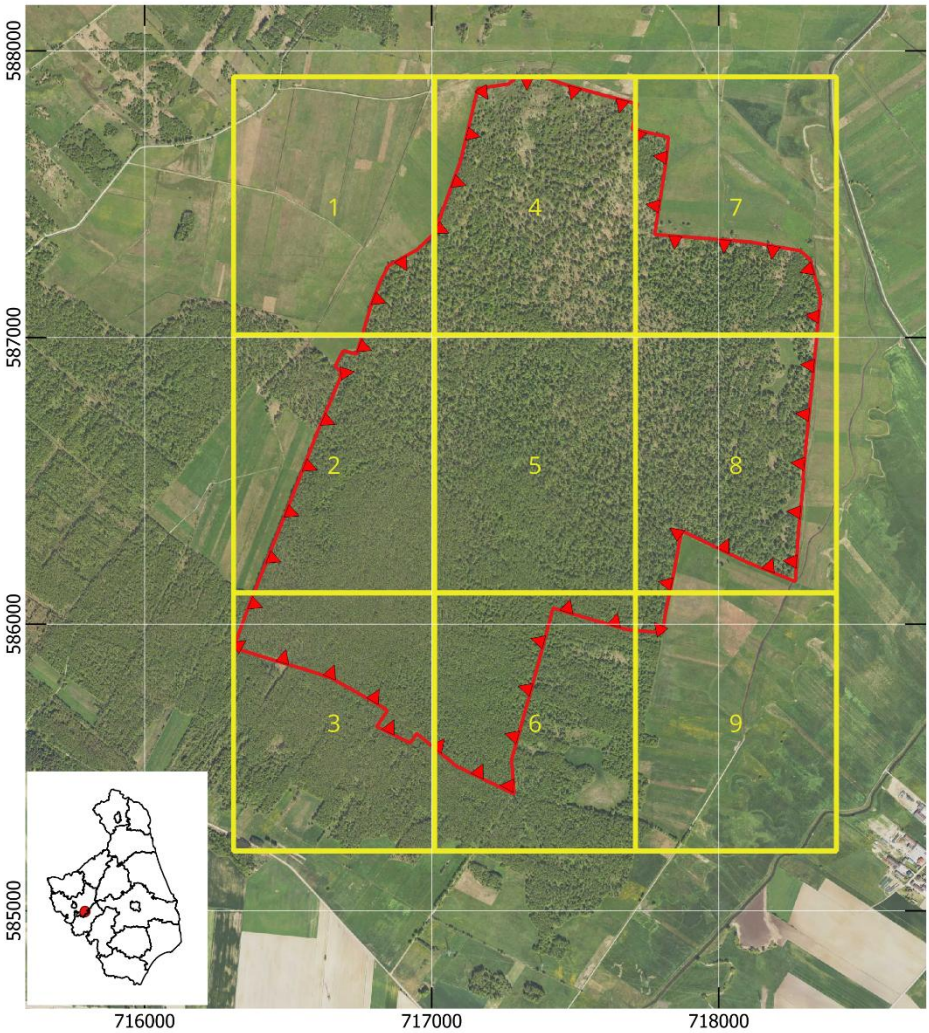
65	587698,98	717824,26
66	587666,46	717821,38
67	587622,25	717817,45
68	587615,58	717816,41
69	587569,15	717809,15
70	587526,52	717802,49
71	587485,18	717796,03
72	587443,89	717789,58
73	587402,31	717783,08
74	587398,65	717782,50
75	587359,63	717776,41
76	587341,90	718001,71
77	587341,43	718007,69
78	587333,49	718108,48
79	587325,70	718152,27
80	587318,27	718194,05
81	587309,55	718243,03
82	587302,10	718284,92
83	587284,76	718304,43
84	587272,86	718317,85
85	587139,55	718354,08
86	586871,52	718328,08
87	586669,23	718308,07
88	586666,96	718307,84
89	586569,56	718298,21
90	586554,05	718296,93
91	586507,53	718293,10
92	586506,82	718296,05
93	586325,61	718277,38
94	586149,30	718266,39
95	586216,25	718097,86
96	586229,88	718069,70
97	586270,78	717985,21
98	586323,73	717875,83
99	586318,75	717869,79
100	586297,34	717865,25
101	586270,88	717859,75
102	586243,15	717855,54
103	586198,92	717847,00
104	586174,86	717842,33
105	586147,75	717837,04

106	586106,69	717828,07
107	586047,75	717816,17
108	586038,23	717814,32
109	585988,61	717806,48
110	585970,30	717804,84
111	585970,45	717802,99
112	585977,40	717717,20
113	585979,87	717686,68
114	586016,96	717554,93
115	586056,41	717422,41
116	585998,41	717407,02
117	585988,56	717404,41
118	585970,25	717399,55
119	585966,05	717398,44
120	585956,64	717395,93
121	585942,58	717392,20
122	585929,35	717388,69
123	585914,86	717384,86
124	585894,91	717379,56
125	585875,79	717374,49
126	585863,04	717371,10
127	585817,50	717359,02
128	585801,85	717354,87
129	585796,99	717353,50
130	585776,59	717347,78
131	585732,73	717335,46
132	585679,63	717320,56
133	585626,53	717305,65
134	585552,45	717284,85
135	585528,40	717278,10
136	585519,67	717278,75
137	585418,39	717286,16
138	585412,10	717286,61
139	585407,91	717286,92
140	585410,00	717282,60
141	585432,25	717236,62
142	585472,61	717153,19
143	585505,15	717085,92
144	585519,60	717068,37
145	585618,87	716947,92
146	585585,89	716925,19

147	585587,67	716921,56

Załącznik nr 2 do Zarządzenia Regionalnego
Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku
z dnia 23 września 2026 r.
w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Dział”

POŁOŻENIE I PRZEBIEG GRANICY REZERWATU PRZYRODY „WIELKI DZIAŁ” W POSTACI MAPY

Objaśnienia

rezerwat przyrody

Skala

0 400 800 m

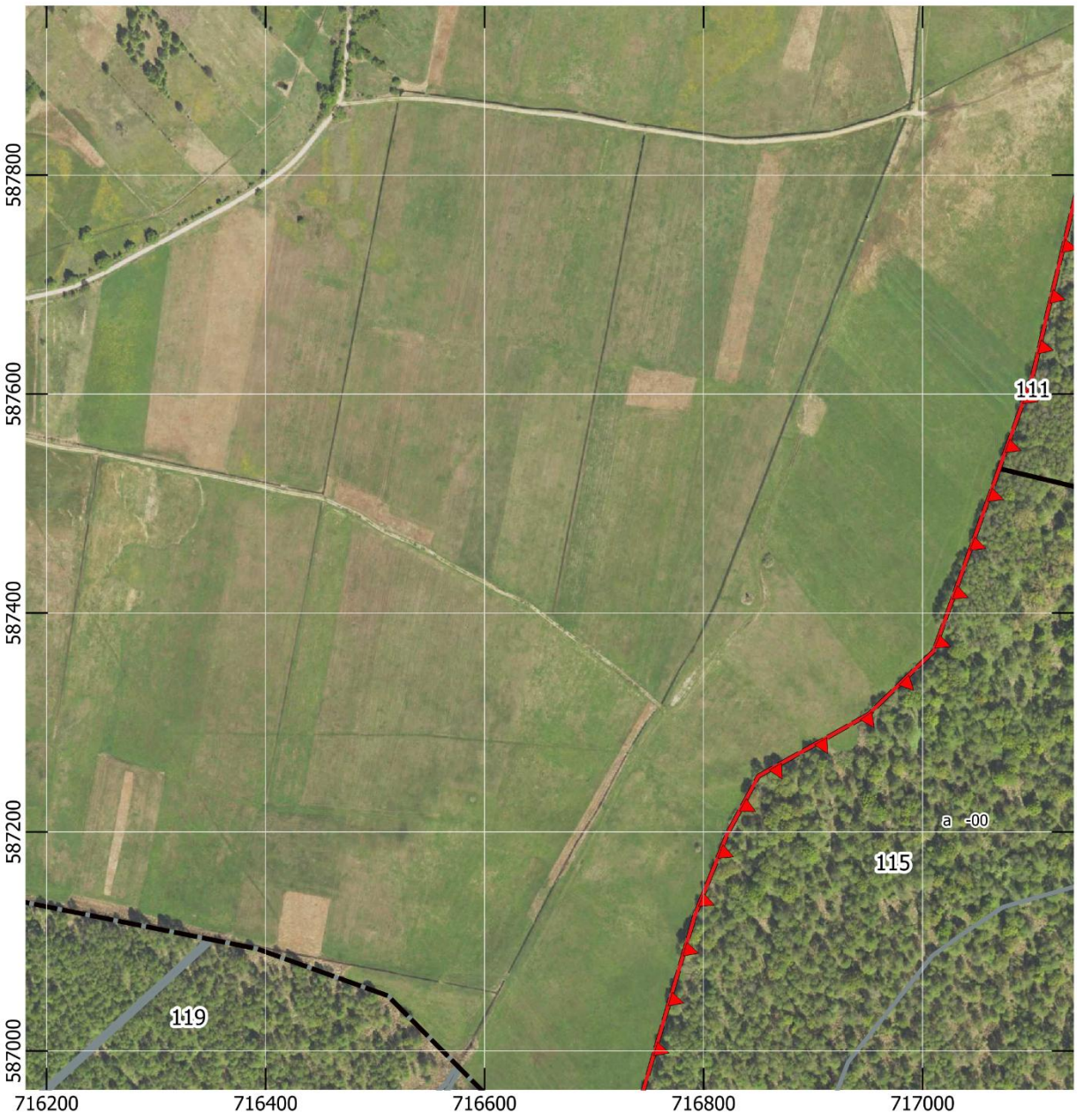
Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Granice powiatów:
Główny Urząd Geodezji i Kartografii - usługa pobierania (23 IV 2026 r.)

REGIONALNA DYREKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA W BIAŁYMSTOKU

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy

(Arkusz 1/9)

Objaśnienia

rezerwat przyrody

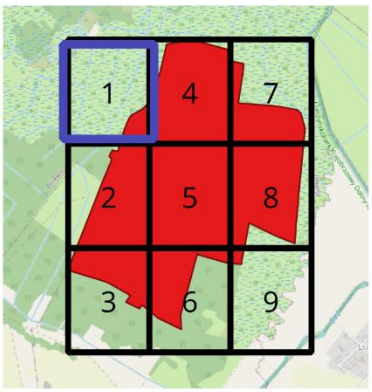
oddział leśny

wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

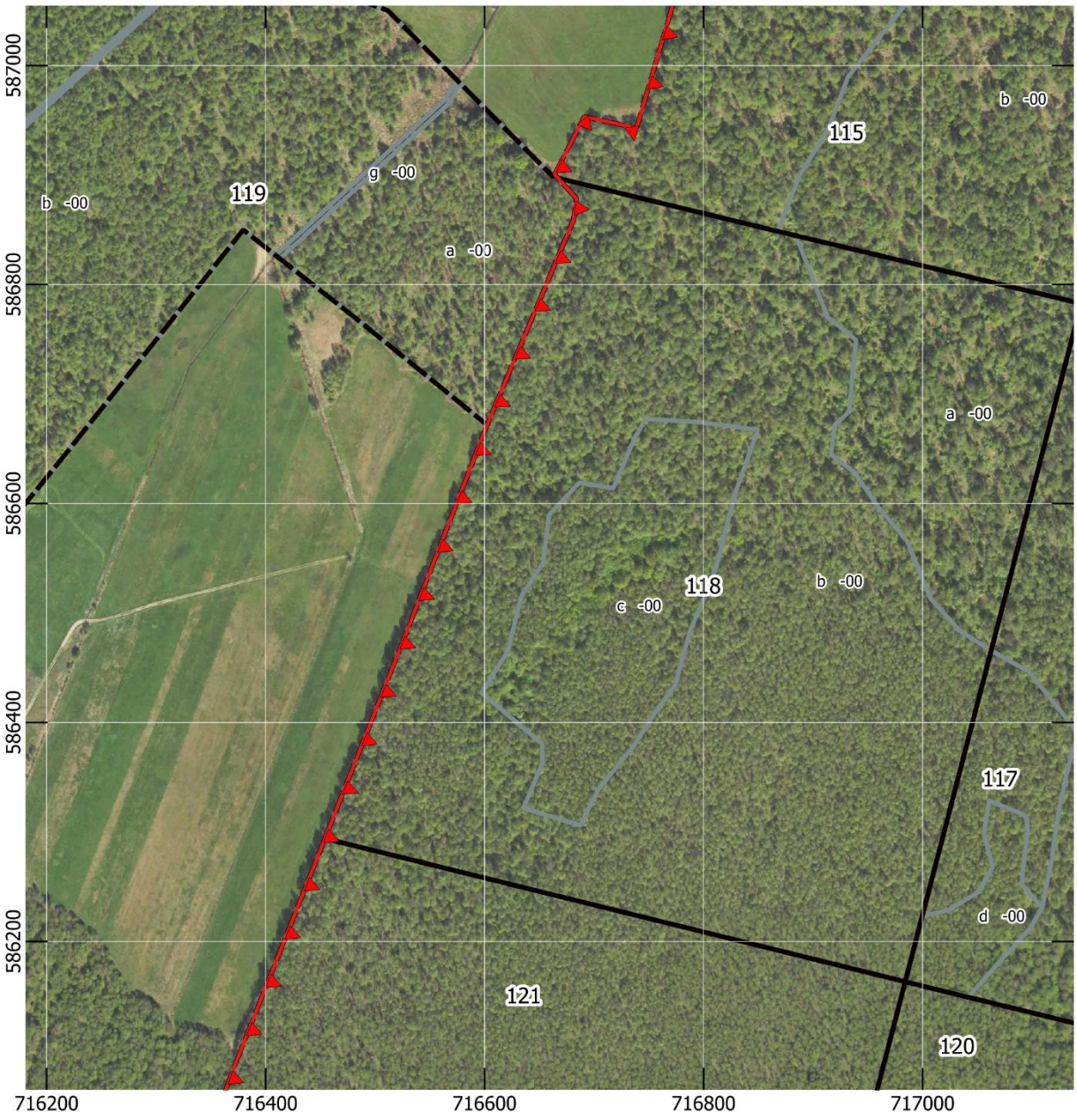
Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urzad Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Dane topograficzne:
OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright), XYZ tiles (dostęp 05 VI 2026 r.)
Leśna Mapa Numeryczna - pozyskana z RDLP Białystok - stan aktualny na 22 V 2026 r.
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020 - 2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy

(Arkusz 2/9)

Objaśnienia

rezerwat przyrody

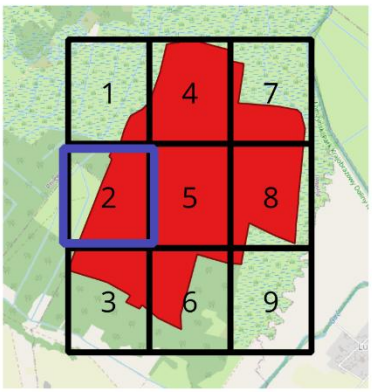
oddział leśny

wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

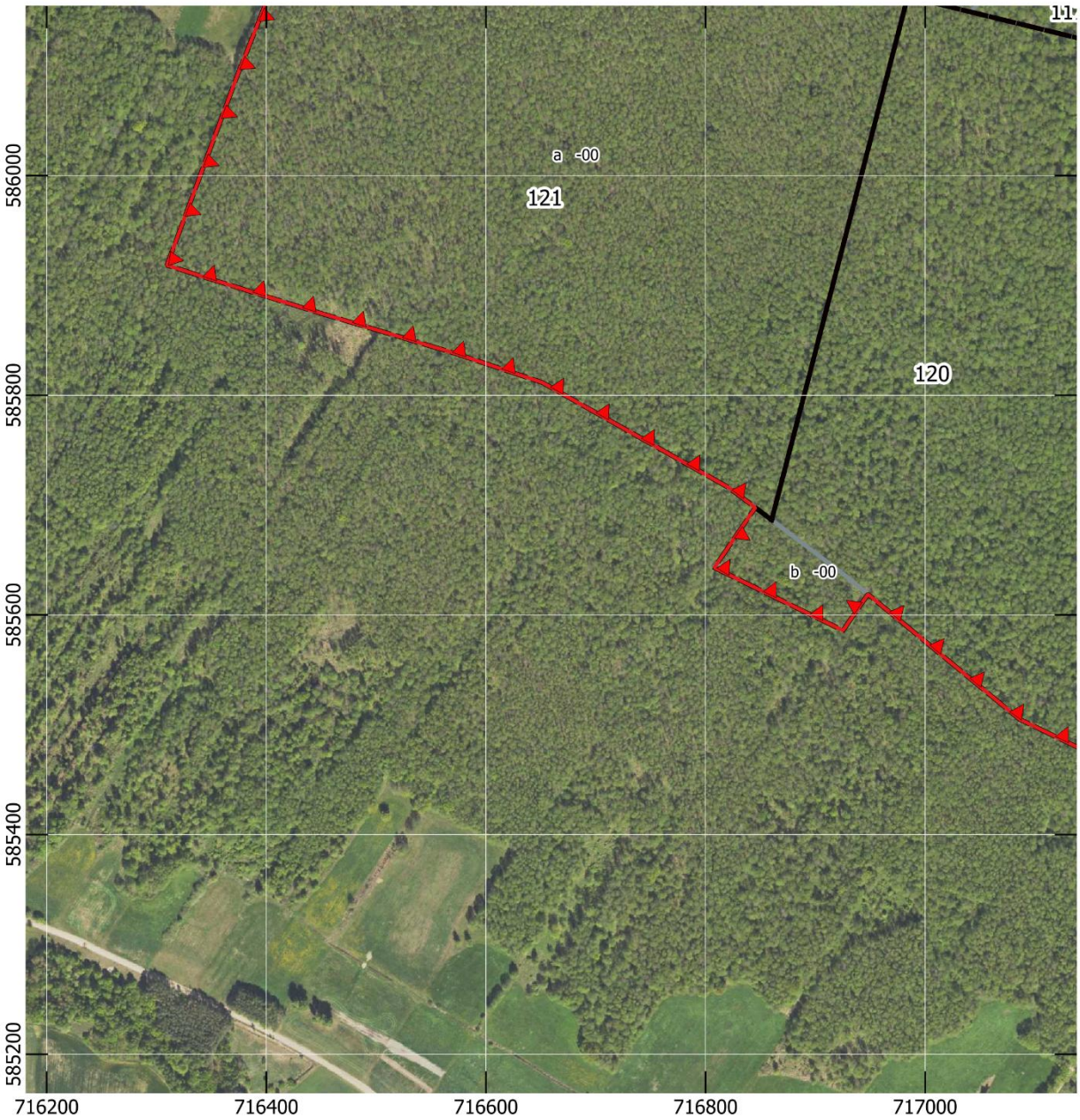
Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urzad Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Dane topograficzne:
OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright), XYZ tiles (dostęp 05 VI 2026 r.)
Leśna Mapa Numeryczna - pozyskana z RDLP Białystok - stan aktualny na 22 V 2026 r.
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020 - 2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy

(Arkusz 3/9)

Objaśnienia

rezerwat przyrody

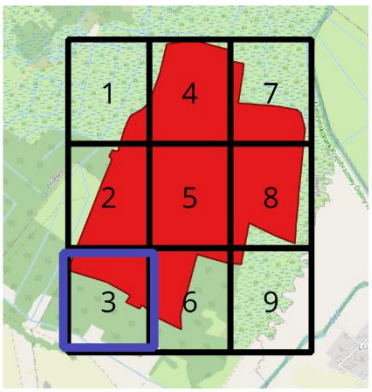
oddział leśny

wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

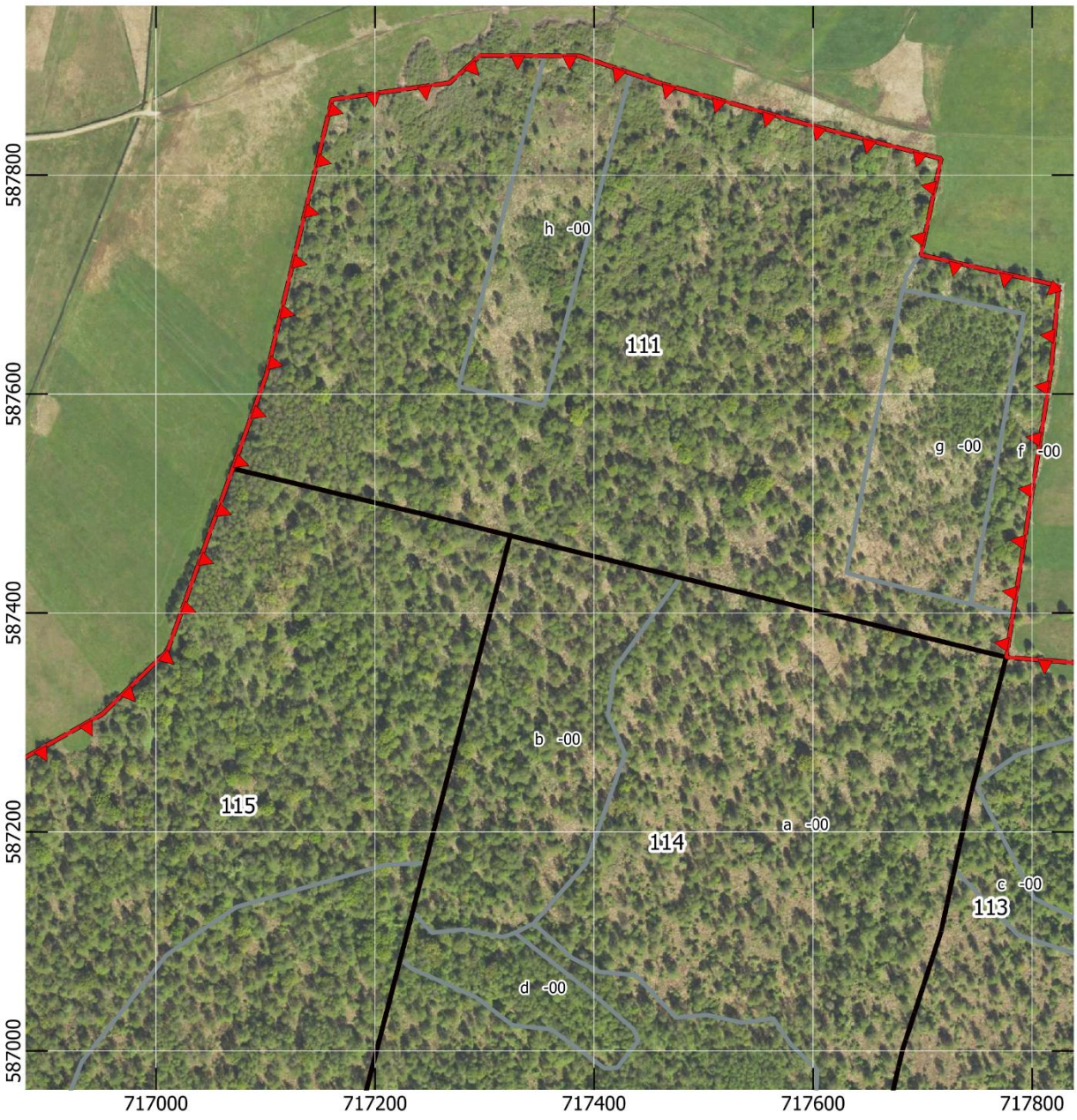
Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urzad Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Dane topograficzne:
OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright), XYZ tiles (dostęp 05 VI 2026 r.)
Leśna Mapa Numeryczna - pozyskana z RDLP Białystok - stan aktualny na 22 V 2026 r.
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020 - 2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy

(Arkusz 4/9)

Objaśnienia

rezerwat przyrody

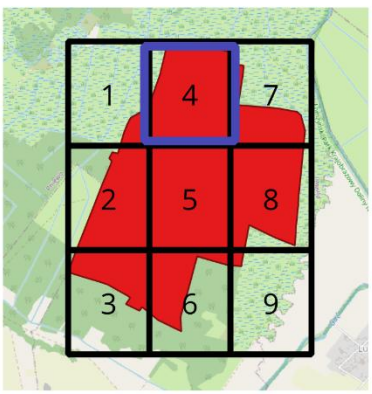
oddział leśny

wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

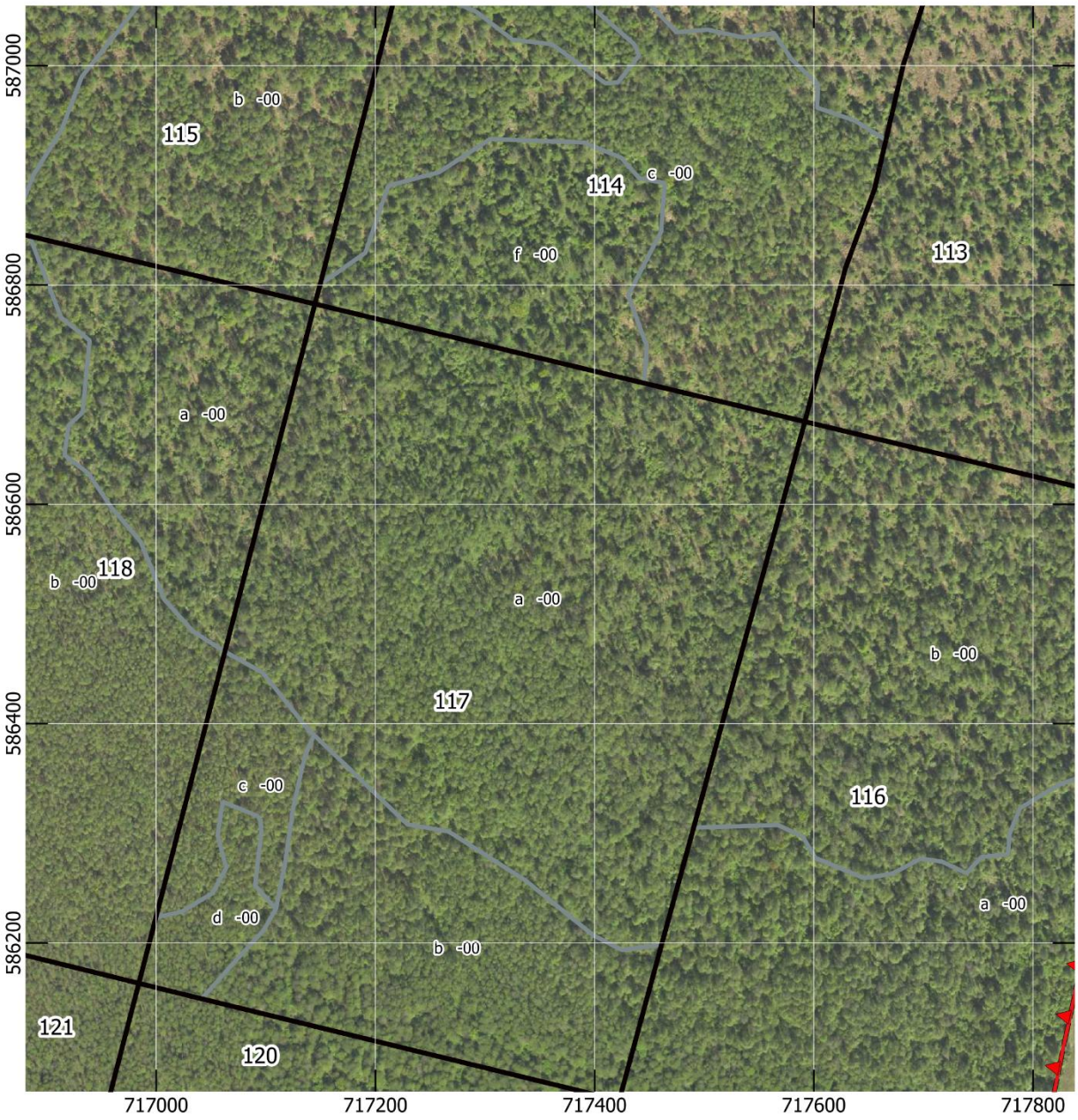
Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urzad Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Dane topograficzne:
OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright), XYZ tiles (dostęp 05 VI 2026 r.)
Leśna Mapa Numeryczna - pozyskana z RDLP Białystok - stan aktualny na 22 V 2026 r.
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020 - 2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy

(Arkusz 5/9)

Objaśnienia

rezerwat przyrody

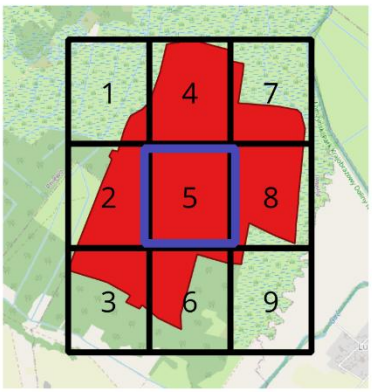
oddział leśny

wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

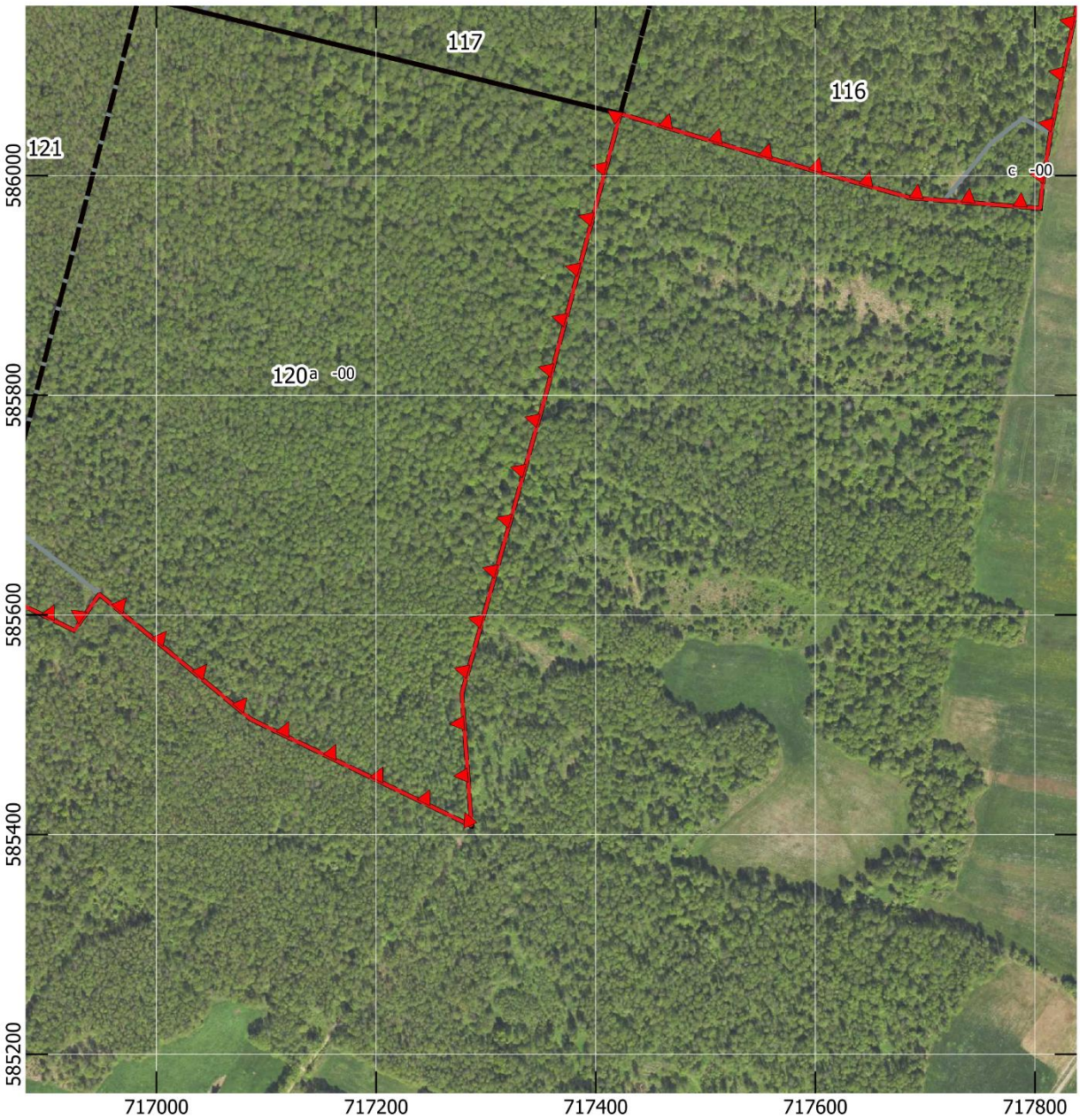
Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urzad Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Dane topograficzne:
OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright), XYZ tiles (dostęp 05 VI 2026 r.)
Leśna Mapa Numeryczna - pozyskana z RDLP Białystok - stan aktualny na 22 V 2026 r.
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020 - 2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy

(Arkusz 6/9)

Objaśnienia

rezerwat przyrody

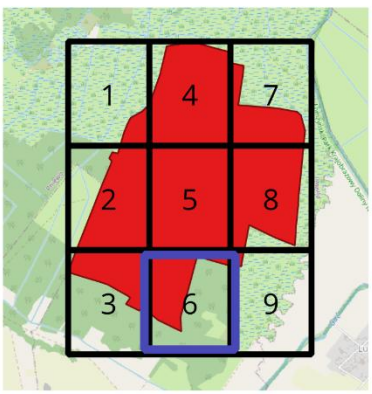
oddział leśny

wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

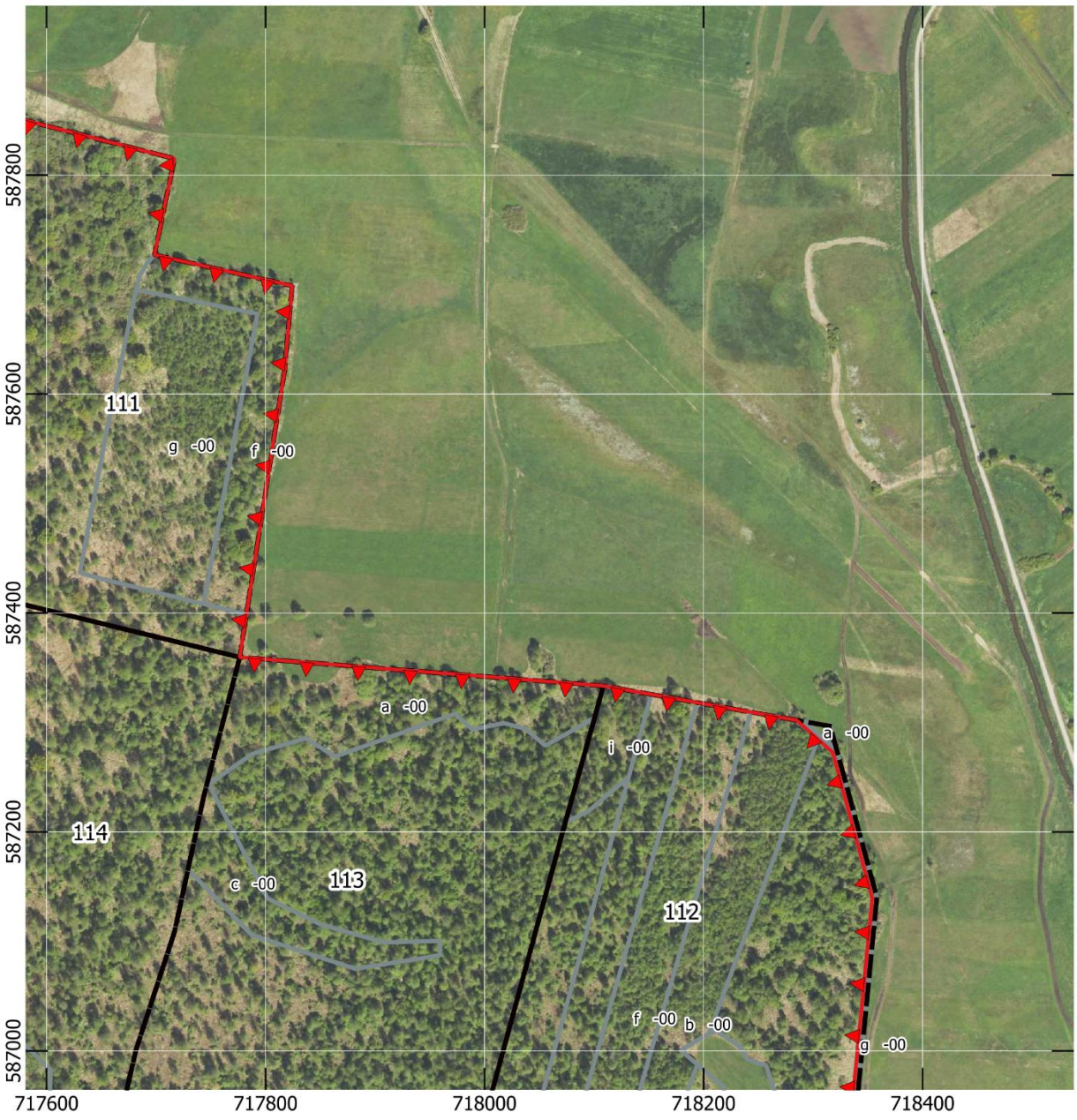
Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urzad Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Dane topograficzne:
OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright), XYZ tiles (dostęp 05 VI 2026 r.)
Leśna Mapa Numeryczna - pozyskana z RDLP Białystok - stan aktualny na 22 V 2026 r.
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020 - 2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy

(Arkusz 7/9)

Objaśnienia

rezerwat przyrody

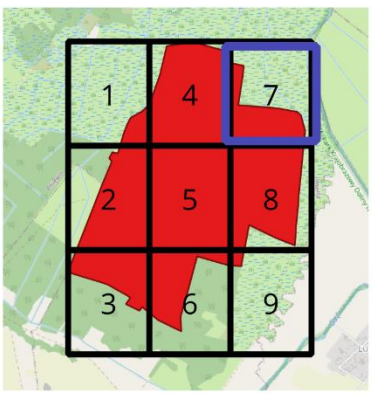
oddział leśny

wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

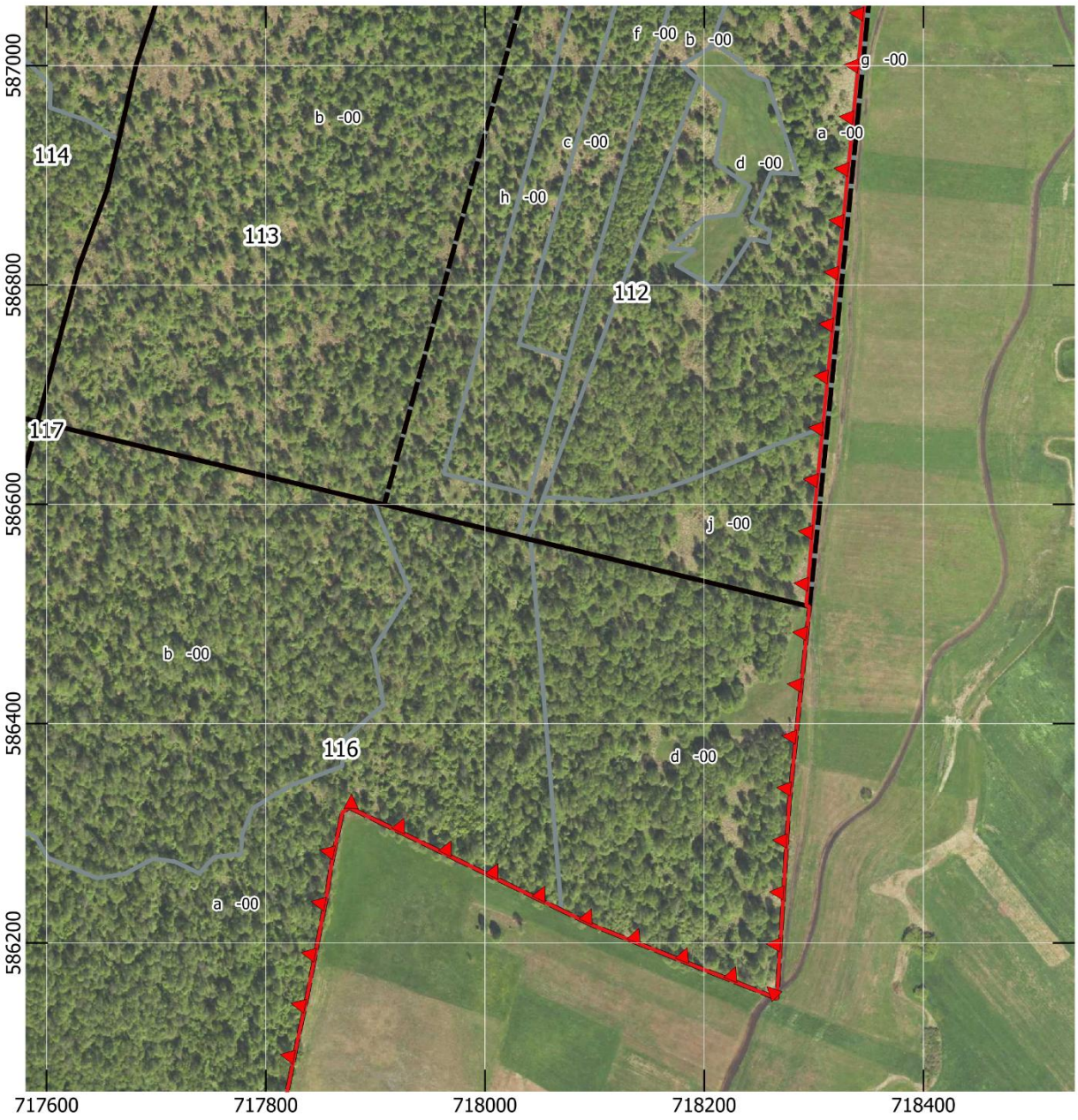
Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urzad Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Dane topograficzne:
OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright), XYZ tiles (dostęp 05 VI 2026 r.)
Leśna Mapa Numeryczna - pozyskana z RDLP Białystok - stan aktualny na 22 V 2026 r.
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020 - 2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy

(Arkusz 8/9)

Objaśnienia

rezerwat przyrody

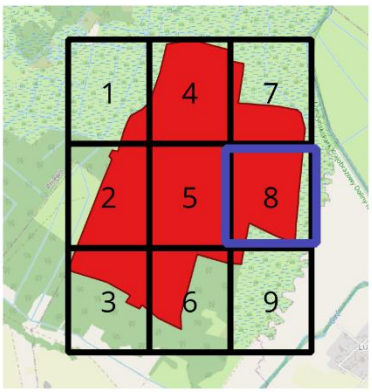
oddział leśny

wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

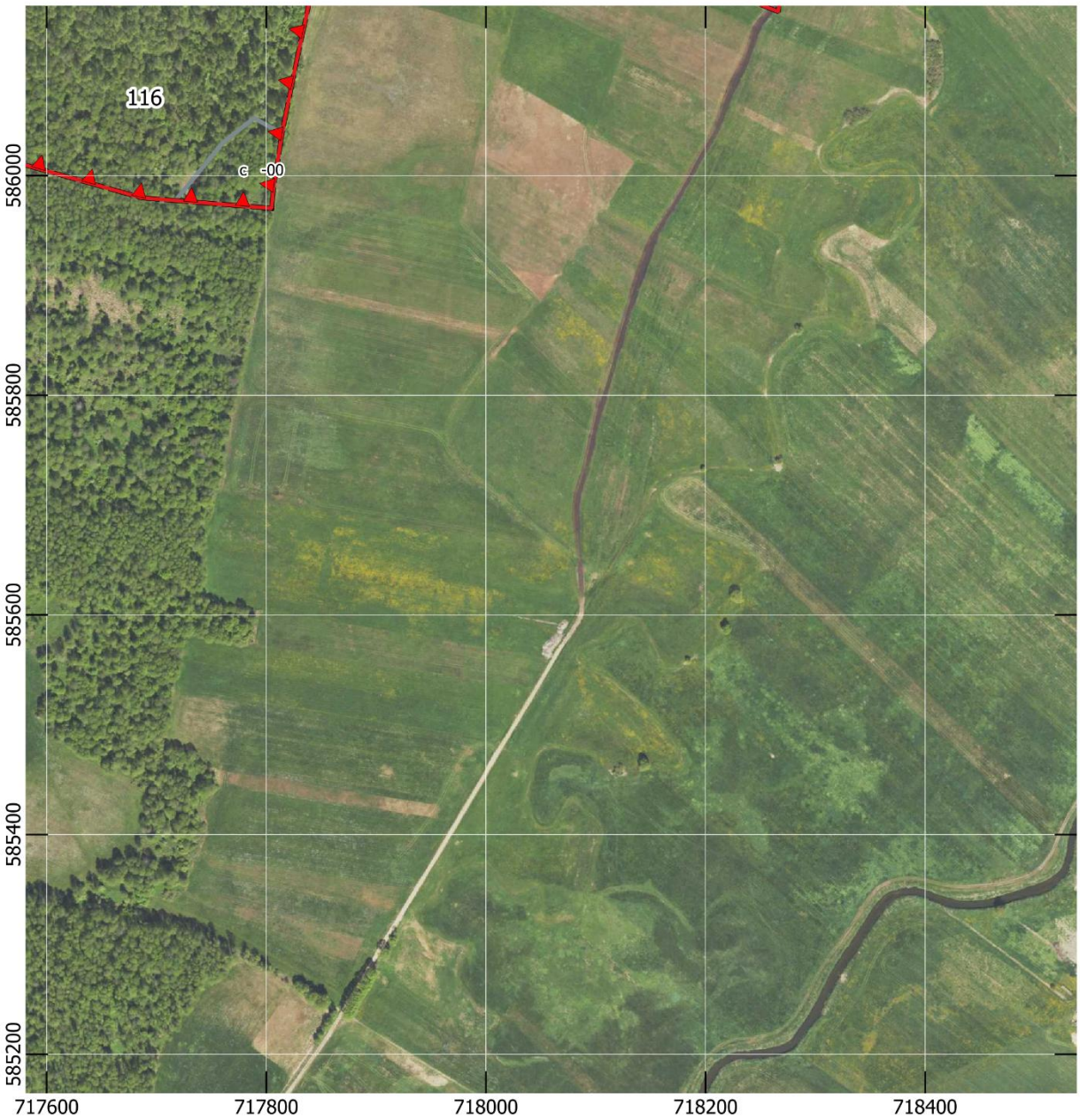
Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urzad Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Dane topograficzne:
OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright), XYZ tiles (dostęp 05 VI 2026 r.)
Leśna Mapa Numeryczna - pozyskana z RDLP Białystok - stan aktualny na 22 V 2026 r.
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020 - 2029

Położenie i przebieg granicy rezerwatu przyrody „Wielki Dział” w postaci mapy

(Arkusz 9/9)

Objaśnienia

rezerwat przyrody

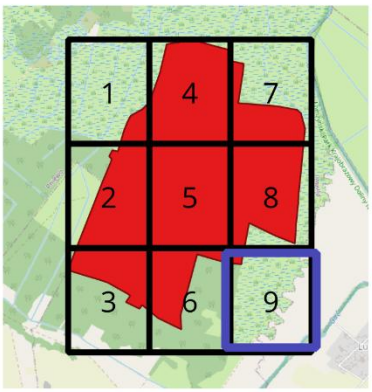
oddział leśny

wydzielenie leśne

Skala

0 100 200 m

Układ współrzędnych PL - 1992

Ortofotomapa:
Główny Urzad Geodezji i Kartografii - usługa przeglądania (05 VI 2026 r.)
Dane topograficzne:
OpenStreetMap (openstreetmap.org/copyright), XYZ tiles (dostęp 05 VI 2026 r.)
Leśna Mapa Numeryczna - pozyskana z RDLP Białystok - stan aktualny na 22 V 2026 r.
Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020 - 2029

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r., poz. 13, 426, 737, 912) uznanie za rezerwat przyrody następuje w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, które określa jego nazwę, położenie lub przebieg granicy i otulinę, jeżeli została wyznaczona, cele ochrony oraz rodzaj, typ i podtyp rezerwatu przyrody, a także sprawującego nadzór nad rezerwatem.

Niniejsze zarządzenie obejmuje powiększenie rezerwatu przyrody, określenie jego położenia współrzędnych geograficznych punktów załamania granicy obszaru w układzie PL-1992 oraz w podziale administracyjnym państwa, a także uwzględnienie obowiązujących norm prawnych dotyczących rezerwatów przyrody, w tym określenie sprawującego nadzór nad rezerwatem oraz rodzaju, typu i podtypu obiektu zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. z 2005 r., Nr 60, poz. 533).

Rezerwat został powołany na mocy Zarządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 czerwca 1990 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. z 1990 r. Nr 31, poz. 248), następnie uaktualniony kolejno: Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 17 maja 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Wielki Dział" (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 2260), następnie Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 28 grudnia 2016 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody "Wielki Dział" z dnia 17 maja 2016 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2016 r. poz. 4932) oraz Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 16 stycznia 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody „Wielki Dział” (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2017 r. poz. 293). Powstał w celu zachowania w stanie nienaruszonym największego w dolinie Narwi kompleksu lasów łęgowych naturalnego pochodzenia z licznymi drzewami pomnikowymi. Przedmiotowy rezerwat przyrody nie posiada aktualnie planu ochrony.

Rezerwat przyrody „Wielki Dział” położony jest w województwie podlaskim, w powiecie łomżyńskim, na terenie gminy Łomża. Obszar stanowi w całości grunty Skarbu Państwa znajdujące się w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łomża, w leśnictwie Podgórze (Bank Danych o Lasach). Obiekt leży w obrębie Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi, a także obszarów Natura 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLB200008 oraz Ostoja Narwiańska PLH200024.

W rezerwacie przyrody „Wielki Dział” drzewostan zdominowany jest przez łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*, tworzony przez olszę z domieszką jesionu, który występuje dość licznie również w dolnej warstwie drzew wykazując tendencję do zwiększania udziału w budowanie drzewostanu. Na niewielkich powierzchniach występuje wilgotny grąd z bardziej urozmaiconym drzewostanem, tworzonym przez dąb, jesion, olchę i wiąz. Liczne drzewa, a zwłaszcza rosnące na małych wysepkach mineralnych dęby, osiągają rozmiary pomnikowe.

W warstwie krzewów odnotowano występowanie czeremchy *Padus avium*, porzeczki czarnej *Ribes nigrum,* porzeczki czerwonej *Ribes spicatum,* kaliny *Viburnum opulus*, leszczyny *Corylus avellana*, rzadziej trzmieliny zwyczajnej *Euonymus europaeus*, jarzębiny *Sorbus aucuparia*, kruszyny *Frangula alnus*, sporadycznie trafia się też wawrzynek wilczełyko *Daphne mezereum*. W wielu miejscach drzewa i krzewy oplata chmiel *Humulus lupulus*. Warstwa ziół rozwinięta jest bardzo bujnie. Głównymi jej składnikami są niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, przytulia błotna *Galium palustre*, jasnota

plamista *Lamium maculatum*, kuklik zwisły *Geum rivale*, sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*, gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium*, wiechlina zwyczajna *Poa trivialis*. Wczesną wiosną występuje licznie ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*. Warstwa mchów wykształcona jest dość słabo. Jej głównymi składnikami są: merzyk fałdowany *Plagiomnium undulatum* i merzyk pokrewny *P. affine*.

Rezerwat jest obiektem o dużej wartości przyrodniczej głównie ze względu na naturalny charakter zbiorowisk i położenie w dolinie rzeki Narew. Lasy tego typu w dolinach rzecznych zostały powszechnie wycięte, a ich siedliska zmienione na łąki. Natomiast istniejące jeszcze miejscami na obrzeżach dolin rzecznych niewielkie fragmenty łęgów jesionowo-olszowych są intensywnie wypasane i osuszane, co spowodowało zupełne zniszczenie roślinności runa i postępujące przerzedzenie drzewostanu. Trwałość występujących w rezerwacie zbiorowisk roślinnych uwarunkowana jest dość wysokim poziomem wody gruntowej i brakiem wypasu.

Ponadto należy wskazać, iż w tym kompleksie leśnym zidentyfikowano stanowiska: bociana czarnego, orlika krzykliwego, bielika, puchacza, żurawia, dzięcioła czarnego i średniego. Przedmiotowy teren stanowi ważną ostoję łosi.

Obszar, o który rezerwat przyrody Wielki Dział zostaje powiększony niniejszym zarządzeniem nie różni się siedliskowo od dotychczasowego obiektu przyrodniczego. Na południe oraz wschód od rezerwatu (obszary, o które powiększono rezerwat) występują olsy oraz olsy-jesionowe. Powierzchnia powiększenia rezerwatu wynosi 111,35 ha. Z uwagi na powiększenie rezerwatu i posiadane nowe dane przyrodnicze należało dokonać zmiany typu i podtypu rezerwatu ze względu na dominujący przedmiot ochrony, a także typu i podtypu rezerwatu ze względu na główny typ ekosystemu.

Podana w niniejszym zarządzeniu powierzchnia rezerwatu przyrody jest powierzchnią geometryczną wyliczoną na podstawie współrzędnych punktów załamania granicy obszaru w układzie PL-1992.

Projekt zarządzenia został poddany konsultacjom społecznym oraz zaopiniowaniu przez Generalną Dyrekcję Ochrony Środowiska. W ramach konsultacji wpłynęły uwagi, które zostały szczegółowo przeanalizowane przez RDOŚ w Białymstoku.

Projekt zarządzenia zgodnie z art. 13 ust. 3 i art. 97 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2026 r., poz. 13, 426, 737, 912) został *pozytywnie* zaopiniowany przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody.

Projekt zarządzenia zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2025 r. poz. 428 t.j.) został przesłany do uzgodnienia z Wojewodą Podlaskim, który pismem znak: NK-I.0521.108.2026.PP z dnia 31.07.2026 r. uzgodnił treść powyższego zarządzenia.

Literatura:
1. Plan Urządzania Lasu dla Nadleśnictwa Łomża na lata 2020-2029.
2. Plan ochrony Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi z planem zadań ochronnych Specjalnego Obszaru Ochrony Siedlisk „Ostoja Narwiańska" (PLH200024) oraz Obszaru Specjalnej Ochrony Ptaków „Przełomowa Dolina Narwi" (PLB200008).
3. Sokołowski A.W. 1980 Zbiorowiska leśne północno-wschodniej Polski. Monogr. Botan. (6),
4. Sokołowski A.W. 2006 Przyroda Województwa Podlaskiego i jego ochrona. Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów
5. Szablon dokumentacji planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomowa Dolina Narwi PLB200008.
6. Szablon dokumentacji planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Narwiańska PLH200024.
7. archiwalny Plan Ochrony rezerwatu przyrody Wielki Dział na okres 01.01.1998 – 31.12.2017.
8. Monografia pod redakcją Grzegorza Rąkowskiego - Rezerwaty przyrody w Polsce Północnej. Instytut Ochrony Środowiska. Warszawa 2005.